

K Ö N Y V I S M E R T E T É S

Schmidt Laura

Kriminológia MA

Criminology MA

Absztrakt

A Kriminológia MA című könyv elsősorban a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán folyó mesterképzések hallgatói számára készült és a kriminológia néhány fontos témakörét járja körül a legaktuálisabb nemzetközi és hazai kutatások és tapasztalatok leírásával. Tematikája lefedi többek között a bűnmegelőzési stratégiák, az építészeti bűnmegelőzés, a gyermekbarát igazságszolgáltatás, valamint a drogfogyasztás következményeinek témakörét is. A Barabás Andrea Tünde által szerkesztett tanulmánykötet központi kérdése, hogy melyek azok a kriminológiai témák, amelyek a hallgatók számára a legújabb és remélhetőleg a leghasznosabb tudást tudják nyújtani. A kötet három fejezetből épül fel: A bűnmegelőzés elmélete és gyakorlata; Gyermek- és időskorúak kriminológiája; valamint Kábítószeres bűnözés és droghasználat.

Kulcsszavak: könyvrecenzió, kriminológia, bűnmegelőzés

Abstract

The Criminology MA book has primarily been written for Master's students at the Faculty of Law Enforcement of the University of Public Service as it covers some of the most current and important international and Hungarian research within the field of criminology. Its topics include, among other things, crime prevention strategies, crime prevention through environmental design, child-friendly justice practices and the consequences of drug use. The main question of the volume of studies edited by Andrea Tünde Barabás is which criminological topics can provide the students with the newest and hopeful-

ly the most useful knowledge. The volume consists of three chapters: Theory and practice of crime prevention; Criminology of children and the elderly; and Drug-related crimes and drug use.

Keywords: recension, criminology, crime prevention

Első fejezet: A bűnmegelőzés elmélete és gyakorlata

Az első fejezet szerzői a bűnmegelőzés témakörét járják körül a bűnmegelőzési stratégiák alakulásától a közösségi rendészetten át az épített környezeti bűnmegelőzés szerepéig. Németh Zsolt érdekes gondolatokat vet fel a rendőrség és a lakosság együttműködésének fontosságáról. Véleménye szerint mindenki számára kifizetődő, ha a rendőrség bevonja a közösséget a bűnüldözési tevékenységbe, éppúgy, mint az ítélkezési folyamatba, melyre példaként hozható fel a mediáció sikeres hazai intézményesülése. A közösségi rendőrség szociálisan érzékeny oldalát is kiemeli a szerző, azzal magyarázva, hogy a rendőr is a közösség egy tagja, akinek partneri kapcsolata van a helyiekkel, az általa jól ismert és szolgált közösséggel. Molnár István Jenő is kapcsolódik az együttműködés fontosságának gondolatához, amikor arról ír, hogy a bűnmegelőzés az állam, az egyén és a társadalmi, civil szervezetek felelősségvállaláson alapuló törekvése. A bűncselekmények áldozatainak megsegítéséről és az áldozattá válás megelőzéséről is szó esik, amikor a megfelelő kommunikációs csatornák azonosításáról olvasunk. A szerző példaként hozza a színházak szerepét, melyek segítségével mind a fiatalok, mind az idősebbek körében nagy népszerűségnek örvendő előadásokat mutatnak be az ezeket a generációkat érintő gyakori bűncselekmények ábrázolásával, hol vicces, hol komolyabb hangnemmel.

Berei Róbert tanulmánya a hagyományos rendőrségi modellt veti össze a közösségi rendészettel, majd bemutatja az Amerikai Egyesült Államokban működő rendészet különböző korszakait, illetve a közösségi rendészet generációit. Berei úgy gondolja, hogy a közösségi rendészet erőssége, hogy a rendőrség a hagyományos rendészettel ellentétben az eszközök széles tárházából válogathat, kihasználva a lakosság, a helyi közösség erőforrásait a problémák meghatározásában és a bűnmegelőzésben. Barabás A. Tünde a szituációs bűnmegelőzést és ennek egy módszerét, az építészeti bűnmegelőzést mutatja be tanulmányában. Ha valakiben felmerül a kérdés, hogy a szituációs bűnmegelőzés alkalmas-e minden bűncselekménytípus esetében, akkor választ kap ebben a fejezetben. A szituációs bűnmegelőzés egyes bűncselekménytípusok helyben történő megakadályozására fókuszál az elkövetési lehetőségek csökkentésével, a lebukás

veszélyének és a felmerülő nehézségeknek a növelésével. A szakirodalom szerint elsősorban a vagyon elleni cselekmények azok, melyeket nagy számban azon okból kifolyólag követnek el, mert az elkövetők meglátják és kihasználják a mindennapok során felmerülő lehetőségeket. Azonban más elméletekkel ellentétben itt a hangsúly a bűnalkalmak csökkentésén van, nem pedig az elkövető motivációin. Alapja, hogy az épített környezet megváltoztatása a bűnelkövetői magatartás bekövetkezési valószínűségének csökkenését hozza magával.

Az első fejezet szerzőinek tanulmányaiban közös gondolatként jelenik meg a rendészet és a lakosság együttműködésének fontossága, valamint a bűnmegelőzés multidiszciplináris megközelítése a hatékonyabb prevenció érdekében.

Második fejezet: Gyermek- és időskorúak kriminológiája

A második fejezet szerzői a gyermek- és időskorúak kriminológiájának tág területén belül a gyermekbántalmazás, a gyermekbarát igazságszolgáltatás és az időskorúak bűnözése és áldozattá válásának témáját is lefedik.

Németh Zsolt tanulmányában a gyermekek és fiatalok kriminológiájáról ír, a gyermekbűnözés okairól, valamint – kapcsolódva az első fejezethez is – a gyermekbűnözés megelőzésének témaköre is kiemelt figyelmet kap. A szerző kiemeli, hogy a gyermek- és fiatalok többsége a vagyon elleni bűncselekmények elkövetése miatt kerül a rendőrség látóterébe, és ez leginkább abból adódik, hogy bizonyos szituációkat rosszul kezelnek, az indulataikat nem tudják kordában tartani, illetve a felnőtteknél látott mintákat alkalmazzák, sokszor sikertelenül. Németh felhívja a figyelmet az iskolai szintér fontosságára, hiszen az iskolakerülés, a csavargás gyakran egy bűnözői karrier kezdetét is jelentheti. Az iskolákban figyelni kell a gyermekek magatartásbeli változásait, és ezekre adekvát módon kell reagálni. Hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a lexikális ismeretek átadása mellett a diákok és az oktatók között elinduljon egy nyílt beszélgetés az emberi kapcsolatokról, valamint a nehézségek elviseléséről is.

Herczog Mária írásában a gyermekbántalmazás szabályozási hátterét és elméleti megközelítését ismerhetjük meg. A gyermekkorúak a leggyakrabban a családon belüli erőszak különböző formái, az iskolai vagy intézményi erőszak, a vagyon elleni bűncselekmények, illetve az internetes bűnözés áldozatává válnak. Bűnmegelőzési szempontból is fontos összegyűjteni minden adatot azokról a személyekről, akik gyermekek elleni bűncselekmények elkövetéséért felelősek. A statisztikák szerint ugyanis az elkövetők 80%-a a gyermek hozzátartozója, nevelője vagy gondozója, de sok olyan eset is van, amikor az elkövető bizalmi kapcsolatban áll a gyermekkel, illetve a gyermek jóllétéért felel.

Fontos azt is megemlíteni, hogy az érintett gyermekek nagy része volt már áldozat és elkövető is bizonyos helyzetekben.

Gyurkó Szilvia a gyermekbarát igazságszolgáltatás témáját járja körül, s egy érzékletes jogeset ismertetése után olvashatunk a történeti áttekintésről és az igazságszolgáltatásban bekövetkezett szemléletváltásról is. A gyermekbarát igazságszolgáltatás fejlődése az 1980-as évektől követhető nyomon, azaz a szándékkal a háttérben, hogy mind a szakemberek, mind az igazságszolgáltatás rendszere kiemelt figyelmet fordítson arra, hogy a kiszolgáltatott és igen sérülékeny gyermekek jogai és érdekei ne sérüljenek az eljárások során. A szerző kijelenti, hogy jelenleg Magyarországon nem a joganyag jelenti a legnagyobb problémát, hanem ennek a joganyagnak az érvényesülése, a jogalkalmazás. Megoldásként javasolja az igazságszolgáltatásban dolgozó szakemberek számára egységes felkészültséget biztosító tréningek, képzések, oktatások és továbbképzések biztosítását, hiszen e nélkül nem várhatjuk el a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósulását.

Malét-Szabó Erika a gyermek meghallgatásról ír, a kihallgatást befolyásoló tényezőktől egészen a meghallgatás konkrét menetéig. A szerző felhívja az olvasó figyelmét arra, hogy mennyire fontos a kihallgatás során tudatosítani a gyermekben azt, hogy nem kell minden kérdésre válaszolnia, ha nem tudja vagy nem emlékszik a válaszra, hiszen előfordulhat, hogy a megfelelési vágy okán olyan kérdésre is válaszol, amire nem tud.

Sárkány István az időskorúak bűnözését és áldozattá válását mutatja be, hiszen hazánkban is problémát jelent a népességöregedés, mely a születések számának csökkenése és a várható élettartam növekedése okán kialakult következmény. Míg korábban olvashattuk, hogy a gyermek- és fiatalkorú elkövetők leggyakrabban elkövetett bűncselekménye a vagyoni elleni bűncselekmény, addig az időskorúaknál az figyelhető meg, hogy ők legnagyobb számban a vagyoni elleni bűncselekmények áldozataivá válnak.

A második fejezet szerzői a társadalom két kiszolgáltatott és sérülékeny rétegéről, a gyermekekről, valamint az időskorúakról írnak, a témakört mind az áldozattá válás, mind az elkövetővé válás oldaláról megközelítve. Központi üzenete ennek a fejezetnek, hogy mennyire fontos az igazságügyben dolgozó szakembereket megfelelően képezni és fejleszteni annak érdekében, hogy ezek a krízisben lévő gyermekek és időskorúak ne sérüljenek tovább, és megkapják a szükséges segítséget, támogatást.

Harmadik fejezet: Kábítószeres bűnözés és droghasználat

A harmadik fejezet szerzői a kábítószeres bűnözés és a droghasználat témájáról írnak, kitérve a kábítószer-használat okaira, következményeire, valamint magyarországi szabályozására is.

Németh Zsolt a kábítószeres bűnözés kriminológiai aspektusait veszi szemügyre, említést téve a leggyakoribb tévhitekről és ezek cáfolatáról is. Érdekes gondolat, melyet könnyen elfelejt az ember, hogy a kábítószeres többségének eredetileg hasznos rendeltetése volt, hiszen sok anyag fájdalomcsillapítónak funkcionál, illetve a háztartásban, mezőgazdaságban használatos szer. Azonban ezen szerek tudatmódosító hatása az, amely okán kialakulhatott a szerek visszaélészerű használata. Ha az altatók vagy nyugtatók tömeges használatára gondolunk, manapság sem egyszerű különválasztani, hogy mi minősül még orvosilag elfogadható használatnak, vagy már károsnak.

Ráczy József a kábítószer-használat okaira hívja fel az olvasó figyelmét, mind az egyéni tényezők, mind a pszichoszociális rendszerek szempontjából. A szerző számba veszi a különböző elméleteket, melyek a droghasználat fázisait vizsgálják. Összességében elmondható, hogy több tényező befolyásolja egy személy kábítószer-fogyasztásának „karrierjét”: a családi és kortárs hatások, valamint a kiinduló szociodemográfiai helyzet éppúgy, mint a genetika-környezet kölcsönkapcsolat.

Sivadó Máté a droghasználatról és ennek következményeiről, valamint a kábítószeres bűnözés magyarországi szabályozásáról is ír a fejezet végén. Az első tanulmányban a legálisan és illegálisan beszerezhető és függőséget okozó drogfajták gyűjteményéről ír a szerző, mely során olvashatunk a drogok hatásairól, a használati módokról, a veszélyekről, valamint az egyéni és társadalmi károkról is. Felvetődik az a manapság nagyon is aktuális probléma, hogy az új pszichoaktív szerek megjelenése mekkora nyomást és terhet rak az egészségügyi dolgozókra, hiszen a fogyasztó legtöbbször csak a szer fantáziánévvel van tisztában, így egy túladagolás esetében sok időt elvesz maguknak az összetevőknek a megállapítása is. A szerző második tanulmányában a hazai drogstratégia kerül bemutatásra, melyre elsősorban a tilalmazó reagálás jellemző. A szerző kiemeli, hogy a hazai jogi szabályozás követi a nemzetközi trendeket, elvárásokat és fontos része, hogy a büntetőjogi szankciók helyett biztosítja a kezelés igénybevételének lehetőségét a kábítószer-fogyasztók számára.

A harmadik fejezet szerzői mind egyetértenek abban, hogy a rendészet fontos feladata kell legyen a kábítószer-használattal összefüggő felmérhető kockázatok csökkentése, a korai jelzőrendszer jó működése, a veszélyben lévő kábítószer-fogyasztók kiszűrése és segítő helyre juttatása.

Összegzés

A kötet szerzői ugyan három fő témát dolgoznak fel, de mindegyik fejezetben kiemelik annak fontosságát, hogy a szakemberek együttműködésének milyen előnyei lehetnek. Az említett kriminológiai témák, problémák mind rendkívül összetettek és sokoldalú megközelítést igényelnek a hatóságoktól és a helyi közösségektől is.

Felhasznált irodalom

Barabás A. T. (Szerk.) (2020). *Kriminológia MA*. Dialóg Campus.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Schmidt L. (2021). Kriminológia MA. *Belügyi Szemle*, 69(6),1069-1074. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.6.8>